

15. World Bank. Is the COVID-19 slide in education real? URL: [http://blogs.worldbank.org/education – is- the- COVID-19- slide](http://blogs.worldbank.org/education-is-the-COVID-19-slide)

УДК 378.017.177.9

Наталія Миколаївна Ніколаєнко,

канд. наук із соц. комунікацій,

асистент кафедри ЮНЕСКО та соціального захисту

Державний біотехнологічний університет (ДБТУ)

ORCID:0000-0003-1700-6540

МОТИВАЦІЯ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

Наталья Николаевна Николаенко,

канд. наук из соц. коммуникаций,

ассистент кафедры ЮНЕСКО и социальной защиты

Государственный биотехнологический университет (ГБТУ)

ORCID:0000-0003-1700-6540

МОТИВАЦИЯ АКАДЕМИЧЕСКОЙ ЧЕСТНОСТИ

Nataliia Nikolaienko,

Ph. D. in Social Communications,

assistant of the department UNESCO and social protection

State Biotechnological University (SBTU)

ORCID:0000-0003-1700-6540

MOTIVATION OF ACADEMIC INTEGRITY

Анотація. У статті розглядаються питання академічної доброчесності в контексті мотивації студента до навчання через самовираження та самореалізацію викладача.

Ключові слова: академічна доброчесність, академічна мотивація викладачів, академічна мотивація студентів.

Аннотация. В статье рассматриваются вопросы академической честности в контексте мотивации студента к обучению через самовыражение и самореализацию преподавателя.

Ключевые слова: академическая честность, академическая мотивация преподавателей, академическая мотивация студентов.

Abstract. The article considers the issues of academic integrity in the context of student motivation to study through self-expression and self-realization of the teacher.

Key words: academic honesty, academic motivation of teachers, academic motivation of students.

Мета дослідження – встановлення змістового наповнення та зв'язку понять академічної доброчесності і академічної мотивації до навчання у закладі вищої освіти як складових якісної освіти та з'ясування академічних мотивів викладачів і здобувачів вищої освіти, які сприяють формуванню у них академічної доброчесності.

Аналіз літератури з питання академічної доброчесності та академічної мотивації в закладах вищої освіти свідчить, що воно залишається актуальним для української освітньої спільноти. Більшість публікацій акцентують увагу на необхідності набуття здобувачами компетентностей з академічної доброчесності, навичок якісного академічного письма та мають на меті донести до університетської спільноти значення академічної доброчесності і наслідки недотримання її постулатів у академічному середовищі. Запровадження принципів академічної доброчесності в українських закладах вищої освіти – це питання підняття якості вищої освіти та репутації самих закладів вищої освіти, підвищення їхнього рейтингу, визнання дипломів університетів на європейському та світовому рівнях, підвищення конкурентоспроможності випускників закладів вищої освіти. Але обговорення проблем академічної доброчесності у контексті мотивації до навчання слабо пов'язані з програмами саморозвитку як педагога так і здобувача освіти як об'єктів і суб'єктів навчального процесу. Тому завдання даного дослідження – проаналізувати поняття академічної мотивації; визначити роль викладача як мотиватора, виокремити академічні мотиви, які сприяють засвоєнню освітніх компетентностей, зокрема, академічної доброчесності у здобувачів вищої освіти.

Виклад основного матеріалу

Побудова якісного освітнього процесу – одна із найактуальніших проблем сучасної вищої освіти, ефективність якої певною мірою визначається академічною доброчесністю, що надає учасникам освітнього

процесу відчуття усвідомленості, відповідальності та самостійності. Першочерговою основою формування доброчесного академічного середовища в закладах вищої освіти є розуміння науково-педагогічними працівниками та здобувачами вищої освіти необхідності дотримання принципів академічної доброчесності. На законодавчому рівні України визначено, що дотримання принципів академічної доброчесності педагогічними, науково-педагогічними та науковими працівниками передбачає: «посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права; надання достовірної інформації про методики і результати досліджень, джерела використаної інформації та власну педагогічну (науково-педагогічну, творчу) діяльність; контроль за дотриманням академічної доброчесності здобувачами освіти; об'єктивне оцінювання результатів навчання»» [5;6;7]. Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає: «самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей); посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права; надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації» [5;6; 7].

Вивчаючи джерельну базу з питання щодо мотивації студентів, маємо безліч міждисциплінарних теорій, які розглядають окремі аспекти мотивації, але немає єдиної теорії, здатної адекватно пояснити мотивації студентів в цілому. Разом із тим, основним компонентом організації освітньої діяльності є мотивація, а отже, академічна доброчесність як інтелектуально-етична цінність, залежить від рівня вмотивованості учасників освітнього процесу. Тобто, визначальним при дотриманні принципів академічної доброчесності є

мотиваційний компонент – сукупність мотивів, які визначають поведінку учасників освітнього процесу в академічному середовищі[3]. На думку науковця Дідук І., вивчення академічних мотивів дотримання студентами цінностей академічної доброчесності дозволить уникнути тактичних помилок та ефективно побудувати освітній процес[3].

Мотивація студентів – найважливіша складова навчального процесу. Головне – вмотивувати студента навчатися не лише для досягнення академічної мети, а й для професійної діяльності. Формальна мотивація здобувача, що спрямована на успішне завершення сесії або закінчення навчання в ЗВО у будь який спосіб і негативно впливає на академічну доброчесність. Професійна мотивація здобувача, його активізація у процесі навчання, на нашу думку, в основному залежить від позитивної мотивації викладача. Обговорення питань позитивних мотивів навчання на сторінках фахових видань дає нам можливість виявити умови формування професійної спрямованості здобувачів. За дослідженням науковців Михайличенко В., Полянської В., це професіоналізм викладача (бажання та вміння навчити), ставлення до студента як до компетентної особистості, сприяння самовизначенню студента, розвиток позитивних емоцій студента, організація навчання як процесу пізнання, використання методів, що стимулюють навчально-пізнавальну діяльність, усвідомлення найближчих та кінцевих цілей навчання, професійна спрямованість навчальної діяльності, доступність змісту навчального матеріалу, що пропонується викладачем на занятті, постійне створення та "підкріплення" ситуації успіху для невпевнених у своїх силах студентів [4].

Феномен академічної мотивації є значимим у психології навчання та є актуальним предметом дослідження у сучасній вітчизняній та зарубіжній психології. На нашу думку, академічна мотивація – це процес розумової активності особистості в академічному середовищі, яка допомагає у навчанні і у подальших досягненнях. Саме: усвідомлення академічних чеснот, ставлення до обов'язку та норм, почуття академічної відповідальності,

самостійне виконання навчальних завдань, здатність до незалежних дій, критична рефлексія, повага до інтелектуальної праці інших, надання достовірної інформації, створення якісного власного освітнього продукту, сміливість академічної думки, вміння визнавати свої помилки, справедливе оцінювання, довіра до інших учасників освітнього процесу. Все це формує усвідомлення своєї ролі у загальному функціонуванні навчального закладу, відчуття себе суб'єктом або ініціатором освітньої діяльності [3].

Отримання позитивної мотивації щодо дотримання академічної доброчесності є більш ефективною стратегією, ніж боротьба із наслідками академічної недоброчесності. Прозорість вимог, їх адекватність та зваженість, відхід від формальності у виконанні завдань студентами у межах навчальних курсів, справедлива і прозора система оцінювання навчальних досягнень студентів, розуміння здобувачами освіти необхідності виконання тих чи інших завдань, вільний доступ студентів до засобів технічного контролю за якістю робіт – все це сприятиме вихованню академічної доброчесності у здобувачів вищої освіти. Найголовнішим при популяризації академічної доброчесності та формуванні особистісної мотивації здобувачів вищої освіти є, власне, приклад самого викладача, який у своїй науковій і освітній діяльності дотримується принципів академічної доброчесності. Транслюючи таке бачення на сучасні реалії, можна говорити про викладача не лише як джерело знань, а як важливу рольову модель для здобувачів освіти, що своїм моральним прикладом та авторитетом стимулює до дотримання академічних чеснот.

Академічну доброчесність слід розглядати як важливу складову освітнього процесу, цінність, що формується впродовж усього навчання. Виховання академічної доброчесності за допомогою розроблених занять може бути успішним, якщо воно відбувається цілеспрямовано і має на меті перетворитися на внутрішню потребу здобувачів освіти. Останнє можливе лише за умови, якщо викладачі зуміють зробити доброчесність привабливою, створивши позитивну мотивацію до її формування на відміну від залякувань

негативними наслідками її недотримання. Досягти цього можна демонструючи, наскільки дотримання академічної доброчесності необхідне для самореалізації, включно з успішною кар'єрою. Адже ті уміння й навички, які формує академічна доброчесність, насправді дуже практичні і необхідні для самореалізації в будь-якій сфері: уявлення про значущість власної думки, переконання і вчинку і, водночас, повага до думок, переконань і вчинків інших людей (толерантність); здатність до самостійного критичного і творчого мислення та самостійного (нешаблонного) виконання завдань; уміння раціонально організувати свій час; розуміння, що кожна думка, кожен текст, твір має свого автора, що передбачає повагу до цього автора; вміння опрацьовувати різноманітну інформацію, а також висловлювати і належно оформлювати свої думки на письмі і представляти їх усно; працелюбність; готовність до відстоювання своєї позиції, виховання самодисципліни тощо.

Отже, готовності студентів дотримуватись академічних норм сприятимуть такі дії в інституційному середовищі:

прийняття студентів до лав академічної спільноти, що передбачено у Кодексі академічної доброчесності університету, оскільки, стаючи її частиною, студент починає розділяти її цінності та етичні норми;

планування подальшого навчання після отримання першої вищої освіти (другий, третій освітньо-науковий рівень), навчання протягом всього життя;

впевненість у майбутній професійній діяльності;

заохочення викладачів, які дотримуються принципів академічної доброчесності, що імплементовані в університетські положення, організаційно-правові документи.

Функціональний стан студентів на заняттях, їх самопочуття та активність багато в чому залежать від методів навчання, що використовуються різними викладачами. Застосовуючи методи активного навчання, можна розвинути навчальну мотивацію студентів. Творча діяльність викладача полягає в тому, щоб раціонально використовувати у

навчальному процесі методи, які забезпечують найкраще досягнення поставленої мети – засвоєння знань, формування умінь та навичок, розвиток творчого мислення та пізнавальних інтересів та здібностей студентів, виховання особистості у процесі оволодіння знаннями та вміннями. На сучасному етапі, за нашим досвідом, найбільшу активність, бажання працювати, задоволеність своїми діями студенти виявляють саме на практичних заняттях. Для реалізації зазначеної мети науково-педагогічні працівники використовують такі інтерактивні методи навчання, як перевернуте навчання, гра-квест, мозковий штурм, технологія «вибери позицію», ділові й рольові ігри, дискусії, метод проєктів тощо. Усі згадані методи сприяють розвитку культури спілкування, саморозвитку, самовдосконалення здобувача .

Вплинути на доброчесність студента через методи викладання можна за умови, якщо навчання буде цікавим і викликатиме бажання до активної участі у навчальному процесі, а не до пасивного спостерігання, яке приведе до списування, копіювання, фабрикації, фальсифікації, обману та інших проявів недоброчесності.

На нашу думку, дієвим інструментом для вмотивованості викладачів ЗВО є онлайн курсу «Академічна доброчесність: онлайн-курс для викладачів», створений на платформі Prometheus за участі провідних експертів в галузі освіти. Структура курсу включає 6 модулів: Тема першого модуля «Концепція академічної доброчесності у вищій освіті», де розглядається питання академічної доброчесності та документи, які регулюють доброчесність в Україні, що належить до порушення академічної доброчесності, а що не належить. У другому модулі «Методика викладання: сприяння академічній доброчесності», висвітлюються питання щодо методик викладання, які можуть посилити культуру академічної доброчесності на заняттях та способи ефективного управління часом, своїм навантаженням та навантаженням студентів. Дизайн освітніх програм та курсів з фокусом на академічну доброчесність представлено у третьому модулі. Автори курсу,

акцентують увагу на дизайні освітньої програми, яка може створювати ненавмисні ризики порушення академічної доброчесності та пропонують шляхи мінімізації цих ризиків. Актуальним є четвертий модуль, де розглядається питання з основ навчання академічному письму та доброчесності. Питання створення прозорої системи оцінювання та розроблення чітких і прозорих критеріїв до завдання свого курсу розглядається у п'ятому модулі. Шостий модуль висвітлює питання відповідального наукового керівництва та інструменти планування наукового дослідження, які сприятимуть розвитку академічної культури.

Ефективна організація освітнього процесу за словами організаторів цього онлайн курсу передбачає використання формувального оцінювання (тобто оцінювання в процесі навчання), формулювання творчих та унікальних завдань, упровадження нових технологій навчання, залучення студентів до розробки критеріїв оцінювання, які сприятимуть підвищенню мотивації, розвиватимуть самостійність та впевненість у здобувачів освіти [1].

Висновки

Здобувачі освіти можуть мати різні правила та цінності щодо відповідної академічної поведінки, але відверте обговорення академічних чеснот в університеті та в контексті навчального курсу допоможе додатково вмотивувати їх до якісного навчання, щоб бути успішними, дотримуючись принципів академічної доброчесності.

Література

1. Академічна доброчесність: онлайн-курс для викладачів. Режим доступу: <http://surl.li/anaqr> (дата звернення: 17.10.2021).
2. Академічна чесність як основа сталого розвитку університету (2016) / заг. ред.: Т. В. Фінікова, А. Є. Артюхова. Київ, Таксон. 234.
3. Дідук, І. (2021). Академічна мотивація як чинник інтеграції здобувачів вищої освіти в європейський освітній простір, InterConf, 66. Режим доступу: <http://surl.li/bdvkc> (дата звернення: 23.11.2021).

4. Михайличенко В. Є., Полянська В. В. (2011). Роль мотивації навчально-пізнавальної діяльності у формуванні професійної спрямованості студентів. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах* : збірник наукових праць. Запоріжжя. 17(70). 320-327.
5. Бахрушин В., Ніколаєв Є. (2019). Методичні рекомендації для закладів вищої освіти з підтримки принципів академічної доброчесності: проект сприяння академічній доброчесності в Україні. 41.
6. Савенкова Л. В., Чуканова С. О. (2016). Навчання студентів академічній доброчесності у бібліотеці ВНЗ : методичні поради / Українська бібліотечна асоціація. Київ : УБА. 39.
7. Щодо забезпечення академічної доброчесності у закладах вищої освіти: лист Міністерства освіти і науки України від 26 жовтня 2017 р. № 1/9-565. – Режим доступу: <http://old.mon.gov.ua/files/normative/2017-10-26/8150/565.pdf> (дата звернення: 02.10.2021).

REFERENCES

1. Akademichna dobrochesnist: onlain-kurs dlia vykladachiv. Retrieved from: <http://surl.li/anaqr> (data zvernennia: 17.10.2021).
2. Akademichna chesnist yak osnova staloho rozvytku universytetu (2016) / zah. red.: T. V. Finikova, A. Ye. Artiukhova. Kyiv, Takson. 234.
3. Diduk, I. (2021). Akademichna motyvatsiia yak chynnyk intehratsii zdobuvachiv vyshchoi osvity v yevropeiskyi osvithii prostir, InterConf, 66. Retrieved from: <http://surl.li/bdvkc> (data zvernennia: 23.11.2021).
4. Mykhailychenko V. Ye., Polianska V. V. (2011). Rol motyvatsii navchalno-piznavalnoi diialnosti u formuvanni profesiinoi spriamovanosti studentiv. *Pedahohika formuvannia tvorchoi osobystosti u vyshchii i zahalnoosvitnii shkolakh* : zbirnyk naukovykh prats. Zaporizhzhia. 17(70). 320-327.

5. Bakhrushyn V., Nikolaiev Ye. (2019). *Metodychni rekomendatsii dlia zakladiv vyshchoi osvity z pidtrymky pryntsyviv akademichnoi dobrochesnosti: proekt spryiannia akademichnii dobrochesnosti v Ukraini*. 41.
6. Savenkova L. V., Chukanova S. O. (2016). *Navchannia studentiv akademichnii dobrochesnosti u bibliotetsi VNZ : metodychni porady / Ukrainska bibliotechna asotsiatsiia*. Kyiv : UBA. 39.
7. Shchodo zabezpechennia akademichnoi dobrochesnosti u zakladakh vyshchoi osvity: lyst Ministerstva osvity i nauky Ukrainy vid 26 zhovtnia 2017 r. № 1/9-565. – Retrieved from: [ttp://old.mon.gov.ua/files/normative/2017-10-26/8150/565.pdf](http://old.mon.gov.ua/files/normative/2017-10-26/8150/565.pdf) (data zvernennia: 02.10.2021).